

УДК 346.7

Андрій Апаров,

докт. юрид. наук, доцент,
завідувач кафедри господарського та транспортного права
Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного

Олег Онищенко,

асистент кафедри господарського та транспортного права
Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного

ВІЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ЗОНА «КРИМ» ЯК ОСОБЛИВИЙ ДЛЯ ПРАВОВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ПОРЯДКУ ТИП СПЕЦІАЛЬНОГО РЕЖИМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті досліджуються окремі теоретичні й практичні проблеми нормативно-правового регулювання господарських відносин в Автономній Республіці Крим у частині запровадження на її території спеціального режиму господарювання.

Ключові слова: правовий господарський порядок, спеціальний режим господарювання, вільна економічна зона, вільна економічна зона «Крим».

Постановка проблеми. Станом на сьогодні питання належного врегулювання законодавством України суспільних відносин на території Автономної Республіки Крим (далі – АР Крим) в умовах тимчасової окупації безсумнівно є актуальним і потребує окремої уваги. Не є винятком у цьому питанні також економічні відносини, що виникають, функціонують і розвиваються на території АР Крим.

Тому насамперед варто зазначити, що з метою реалізації положень ст. 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII [1], згідно з якою особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території визначаються законом, Верховна Рада України 12 серпня 2014 р. прийняла окремий Закон України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» № 1636-VII [2] (далі – Закон «Про ВЕЗ «Крим»).

Положення Закону «Про ВЕЗ «Крим» визначають особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України, передбачають створення

вільної економічної зони «Крим» (далі – ВЕЗ «Крим»), а також врегулюють інші аспекти економічних відносин на тимчасово окупованій території АР Крим і міста Севастополя.

Згідно зі ст. 3 Закону «Про ВЕЗ «Крим» у межах ВЕЗ «Крим» створюється вільна митна зона, а також діє особливий правовий режим економічної діяльності фізичних і юридичних осіб, у тому числі особливий порядок застосування норм регуляторного, податкового й митного законодавства України. Відповідним чином на території АР Крим та м. Севастополя запроваджується правовий режим вільної економічної зони. При цьому доцільно зазначити, що з позиції Господарського кодексу України [3] (далі – ГК України) та Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13 жовтня 1992 р. № 2673-XII [4] вільна економічна зона (далі – ВЕЗ) є окремим видом спеціального режиму господарювання.

Водночас з аналізу норм Закону «Про ВЕЗ «Крим» постає, що правове регулювання його положеннями відповідної сфери відносин має низку специфічних особливостей, відмінних від загальних засад, визначених для спеціальних режимів господарювання, а

отже, таких, що не є традиційними для ВЕЗ загального типу. Тому постає об'єктивна необхідність у розгляді окресленого питання докладніше, що справлятиме позитивний вплив на вдосконалення наукових підходів до розуміння базових категорій і системи господарського права та господарського законодавства, сприяючи подальшому їх розвитку й удосконаленню.

Питанню спеціальних режимів господарювання, у тому числі ВЕЗ як його типу, приділяється значна увага дослідників у галузі права. Однак питання ВЕЗ «Крим» нині є недостатньо дослідженим з огляду на нещодавнє впровадження останньої. Лише в окремих джерелах, переважно соціально-політичного характеру, можна віднайти ті чи інші твердження із цього приводу.

Метою статті є аналіз та з'ясування особливостей нормативно-правового регулювання господарських відносин в АР Крим, а також запровадженого на її території спеціального режиму господарювання – ВЕЗ «Крим».

Виклад основного матеріалу. Дослідження будь-яких правових явищ чи їх елементів повинні логічно починатися з окреслення сутності та змісту вже прийнятих наукою категорій і понять, що водночас створює передумови для обрання подальшого вектора аналізу й розвитку. У цьому контексті важливо зазначити, що в межах господарського права ствердився концептуальний підхід, за яким, крім виділення окремих видів і галузей господарської діяльності, здійснюється також виокремлення спеціальних режимів господарювання, основним критерієм чого слугує категорія правового режиму. При цьому варто наголосити, що такий підхід зумовлюється низкою об'єктивних чинників сьогодення, насамперед складністю й багатогранністю сфери господарювання.

Для спеціальних режимів господарювання властиве встановлення спеціального режиму організації та здійснення господарської діяльності. При цьому необхідно зробити ремарку про те, що під спеціальним режимом господарювання прийнято розуміти правовий режим, який визначає порядок організації та здійснення господарської діяльності на певній території, у певній галузі економіки, що відрізняється від загального режиму господарської діяльності, передбаченого законодавством, і вводиться державою з певною метою, а саме для забезпечення розумного сполучення публічних і приватних інтересів за допомогою встановлення обмежень та/або заохочень для суб'єктів господарювання [5, с. 5].

Конструювання спеціальних режимів господарювання зумовлюється тією об'єктивною обставиною, що в межах їх функціонування за наявності як загальних умов господарювання, так і умов, визначених для окремих видів чи галузей господарської діяльності, законодавством встановлюються спеціальні умови щодо здійснення господарської діяльності, які носять абсолютно самостійний характер, маючи при цьому пріоритет у застосуванні перед загальними умовами й умовами щодо окремих видів або сфер господарювання.

У цьому ж контексті варто вказати, що в теорії права панівною є думка про те, що ВЕЗ є видом спеціального режиму господарювання заохочувального характеру, адже його запровадження пов'язане з необхідністю вирішення соціально-економічних проблем, залучення інвестицій на певну територію держави та/або в певну галузь економіки, створення нових робочих місць за допомогою надання різних заохочень для суб'єктів господарювання [5, с. 12]. Наведене підтверджується також положеннями законодавства, зокрема ст. 401 ГК України [3] та ст. 1 Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [4].

Таким чином, ВЕЗ – це частина території України, на якій встановлюються й діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування й дії законодавства України, а також запроваджуються пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності суб'єктів господарювання. Зокрема, для режиму господарської діяльності, що здійснюється в межах ВЕЗ, характерним є те, що суб'єкти здійснення такої діяльності на певний період звільняються від сплати податку на прибуток та/або сплачують такий податок за пільговою ставкою, звільняються від сплати ввізного мита й податку на додану вартість на сировину, матеріали, устаткування обладнання, що ввозяться на територію ВЕЗ, а також від сплати платежів до інвестиційних та інших фондів, плати за землю тощо. При цьому зазвичай на всі об'єкти та суб'єктів економічної діяльності ВЕЗ поширюються державні гарантії захисту інвестицій.

Водночас, звертаючись до огляду положень Закону «Про ВЕЗ «Крим», не можна не помітити, що правове регулювання його нормами відповідної сфери відносин має низку специфічних особливостей, відмінних від загальних засад, визначених для спеціальних режимів господарювання, а в окремій частині навіть таких, що взагалі не відповідають і суперечать загальним засадам, визначеним за-

конодавцем у ГК України й Законі України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон».

Зазначене пов'язується з тією обставиною, що коло питань, які врегульовуються нормами Закону «Про ВЕЗ «Крим», значною мірою виходять за межі таких, що підлягають вирішенню шляхом запровадження ВЕЗ. Розглянемо відповідні аспекти більш докладно.

Як уже підкреслювалось, для режиму господарської діяльності, що здійснюється в межах ВЕЗ, властиві пільговий характер (звільнення на певний період часу від сплати податків і ввізного мита та/або їх сплата за пільговою ставкою тощо) та забезпечення системи державних гарантій захисту інвестицій. При цьому діють усі загальні порядки й вимоги господарського законодавства. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання, який діє в межах ВЕЗ, звільняється на певний період часу від сплати податків і ввізного мита та/або сплачує їх за пільговою ставкою, то це жодним чином не впливає на необхідність дотримання таким суб'єктом загальних вимог законодавства щодо подання до контролюючих органів декларацій, звітності й інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів. Окрім того, запроваджені для відповідного суб'єкта господарювання пільгові умови жодним чином не впливають на його загальний правовий статус, а тому такий суб'єкт залишається наділеним загальним статусом, наданим йому державою як суб'єкту господарювання – резиденту, та продовжує перебувати в системі державних реєстрів, зокрема Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, реєстру платників податків тощо. Відповідно, суб'єкт господарювання, який діє в межах ВЕЗ, має здійснювати свою діяльність у межах встановленого правового господарського порядку, дотримуючись вимог законодавства та враховуючи встановлені пільгові умови у ВЕЗ.

Водночас огляд норм Закону «Про ВЕЗ «Крим» дає достатньо підстав стверджувати, що його положення передбачають для суб'єктів господарювання ВЕЗ «Крим», крім заохочувальних, також низку умов обмежувального чи іншого концептуально відмінного характеру, що не є властивим ВЕЗ загального типу як спеціальному режиму господарювання. Зокрема, цими умовами є такі:

1) на території ВЕЗ «Крим» взагалі не справляються загальнодержавні податки та збори, а також збір на обов'язкове держав-

не пенсійне страхування; крім того, передбачається звільнення від обов'язку подання до контролюючих органів декларацій (крім митних), звітності й інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів. Водночас до платників податків, які станом на початок тимчасової окупації мали місцезнаходження на території АР Крим і міста Севастополя, з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому розпочалась тимчасова окупація, не застосовуються фінансові й штрафні санкції за порушення вимог порядку подання, обчислення, правильності заповнення податкових декларацій (звітності) та повноти сплати сум податків і зборів;

2) з 1 червня 2014 р. вважається анульованою податкова реєстрація осіб, які станом на 31 травня 2014 р. мали місцезнаходження (проживання) та перебували на обліку в контролюючих органах на території АР Крим або міста Севастополя;

3) фізичні та юридичні особи (у тому числі відокремлений підрозділ), які мають податкову адресу (місце проживання чи місцезнаходження) на території ВЕЗ «Крим», прирівнюються з метою оподаткування до нерезидента, а поставки товарів із території ВЕЗ «Крим» на іншу територію України чи з іншої території України на територію ВЕЗ «Крим» здійснюються, відповідно, у митному режимі імпорту чи експорту із застосуванням законодавства України про державний санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний, екологічний, радіологічний контроль та інших заходів тарифного й нетарифного регулювання. При цьому для цілей податкового та митного законодавства договори, укладені між відповідними суб'єктами господарювання, є документами, що використовуються замість зовнішньоекономічних договорів (контрактів), а будь-які доходи з джерелом їх походження з території ВЕЗ «Крим», отримані особою, прирівняною до резидента України, підлягають оподаткуванню як іноземні доходи за загальними правилами;

4) положення щодо повного або часткового звільнення від оподаткування доходів нерезидентів із джерелом їх походження з України, а також щодо деяких інших податкових пільг не застосовується до фізичних осіб та юридичних осіб (відокремлених підрозділів), які перебувають (мають податкову адресу) на території ВЕЗ «Крим»;

5) на території ВЕЗ «Крим» можуть справлятися місцеві податки й збори;

6) поставка товарів на територію (з території) ВЕЗ «Крим», а також поставка послуг на територію (з території) ВЕЗ «Крим» під-

падає під регулювання законодавства України про запобігання й протидію легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, а також про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення й подвійного використання. При цьому такі поставки не підпадають під норми міжнародних угод (договорів), які регулюють питання міжнародного обігу товарів, зокрема й про зони вільної торгівлі, або укладені в межах ГАТТ/СОТ;

7) тимчасове ввезення зареєстрованих на території ВЕЗ «Крим» автотранспортних засобів або рухомого складу залізниці, що використовуються в перевезеннях через адміністративний кордон ВЕЗ «Крим» для платного чи безоплатного транспортування осіб та/або товарів разом із їх складовими, здійснюється з повним умовним звільненням від оподаткування в порядку, встановленому законодавством України для переміщення транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

8) на території ВЕЗ «Крим» може застосовуватись мультивалютний режим, за яким в оплату вартості товарів (робіт, послуг), що продаються (надаються) у межах ВЕЗ «Крим», приймається як гривня, так і валюти іноземних країн (за 1–2 групами Класифікатора іноземних валют та банківських металів);

9) будь-які безготівкові платежі (перекази) з території ВЕЗ «Крим» на іншу територію України чи з іншої території України на територію ВЕЗ «Крим» здійснюються винятково в гривні або у вільно конвертованій валюті, а особливості режиму таких платежів (переказів) встановлюються Національним банком України. Відповідні операції не потребують індивідуальної ліцензії Національного банку України;

10) діють спеціальні особливості щодо обігу електронних платіжних засобів, а також має місце специфіка функціонування ринку цінних паперів;

11) вимоги законодавства України щодо обов'язкового продажу надходжень (у тому числі виручки) в іноземній валюті, вимоги Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» та деяких інших актів не застосовуються до юридичних осіб (філій, відділень, інших відокремлених підрозділів юридичних осіб) з місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим»;

12) платники податку на прибуток підприємств, які мають відокремлені підрозділи на території ВЕЗ «Крим», та платники за-

значеного податку з місцезнаходженням на території ВЕЗ «Крим», які мають відокремлені підрозділи на іншій території України, не можуть сплачувати податок на прибуток підприємств на консолідованій основі;

13) Кабінет Міністрів України має право тимчасово обмежити поставки окремих товарів (робіт, послуг) та/або під окремими (всіма) митними режимами з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію;

14) особа не несе юридичну відповідальність за невилплату або затримку виплати заробітної плати працівникам, передбаченої законодавством України, якщо така невилплата (затримка) виникла внаслідок тимчасової окупації;

15) передбачається здійснення заходів щодо евакуації бізнесу з тимчасово окупованої території України. Зокрема, будь-якій юридичній особі – резиденту України, яка змінює (змінює) своє місцезнаходження з тимчасово окупованої території на іншу територію України, списується податковий борг, суми розстрочених (відстрочених) грошових зобов'язань за будь-якими податками (зборами, обов'язковими платежами), що виникли з моменту тимчасової окупації. До платників податків, які станом на початок тимчасової окупації мали місцезнаходження на території АР Крим і міста Севастополя, з першого числа місяця, на який припадає початок тимчасової окупації, не застосовуються фінансові санкції, штрафні санкції й пеня за порушення порядку подання, обчислення, правильності заповнення податкових декларацій та повноти сплати сум податків і зборів, допущені під час здійснення господарської діяльності на території АР Крим і міста Севастополя. Відповідним особам також надаються інші пільги (звільнення від будь-якого оподаткування на визначених умовах основних засобів та малоцінних і швидкозношуваних предметів, що евакуюються, та включення до складу витрат окремих утрат, понесених у зв'язку з евакуацією, тощо);

16) на тимчасово окупованій території України забороняється будь-яка діяльність операторів державних лотерей.

Аналіз окреслених положень Закону України «Про ВЕЗ «Крим» дає підстави стверджувати, що запроваджувані ним умови господарювання є не лише заохочувальними для суб'єктів господарювання ВЕЗ «Крим», а й значною мірою такими, що мають обмежувальний характер або взагалі передбачають механізми, концептуально не властиві для ВЕЗ як загального типу спеціального режиму господарювання.

Крім того, у Законі «Про ВЕЗ «Крим» законодавець передбачає гарантії захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання на території ВЕЗ «Крим». Водночас очевидно, що реалізація зазначених, а також деяких інших норм є нездійсненою через об'єктивні причини, пов'язані з окупацією території АР Крим, з огляду на що такі положення мають декларативний характер. Аналогічно можна говорити щодо деяких інших аспектів. Наприклад, хоча загальним законодавством і передбачається правило про те, що в разі створення ВЕЗ відповідне рішення може бути прийняте лише після отримання письмової згоди відповідної місцевої ради народних депутатів України й місцевої державної адміністрації, на території якої передбачається розташувати ВЕЗ, усе-таки очевидно, що в умовах прийняття Закону «Про ВЕЗ «Крим» отримання відповідного дозволу було неможливим. Те саме стосується питання органів управління ВЕЗ, якими, згідно з положеннями законодавства, є місцеві ради та їх виконавчі комітети в межах наданих повноважень, а також спеціальний орган господарського розвитку й управління ВЕЗ. Очевидно, що перші об'єктивно не можуть виконувати відповідні функції в межах ВЕЗ «Крим».

З огляду на вказане варто погодитись із думкою про те, що така ситуація може спричинити правові колізії, оскільки Закон «Про ВЕЗ «Крим» не містить завершених правових механізмів реалізації задекларованих положень [6].

Також доцільно зазначити, що якщо для ВЕЗ характерне здійснення інвестиційних, торговельних і банківських операцій, саме з метою інтенсифікації яких створюється ВЕЗ, то це є імперативно недопустимим у ВЕЗ «Крим» (хоча частково й передбачається Законом «Про ВЕЗ «Крим»), адже відповідна територія перебуває у сфері дії санкцій Європейського Союзу та України, а заборона вчинення відповідних дій підкріплюється нормами національного й міжнародного законодавства про відповідальність. Водночас, як уже згадувалось, Кабінет Міністрів України, згідно із Законом «Про ВЕЗ «Крим», має право в межах ВЕЗ «Крим» тимчасово обмежити поставки окремих товарів (робіт, послуг) та/або під окремими (всіма) митними режимами. Реалізуючи відповідні положення, Кабінет Міністрів України 16 грудня 2015 р. прийняв Постанову «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію» № 1035 [7].

Крім того, на думку спадає також те, що положення аналізованого законодавчого

акта стосуються й окремих правових засад здійснення господарської діяльності та правового статусу суб'єктів господарювання, зареєстрованих не на території АР Крим, а на іншій території України, що знов-таки не є властивим для правового режиму ВЕЗ.

З огляду на вказане варто наголосити, що Закон «Про ВЕЗ «Крим» має певні недосконалості й неточності, а тому зумовлює юридичні колізії, що нагтовхує на думку про те, що питання вдосконалення правового регулювання відповідної сфери залишається відкритим; адже відомо, що відсутність чіткого й належного визначення предмета правового регулювання не відповідає принципу юридичної визначеності, за яким юридичні норми мають бути чіткими, ясними й однозначними, адже інше не може забезпечити їх однакове застосування та створює проблеми й колізії трактування в правозастосовній практиці, що неодноразово підкреслювалось як Конституційним Судом України (пп. 3.1 п. 3 Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 № 17-рп/2010 [8]; п. 4 Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 р. № 10-рп/2011 [9]), так і Європейським судом із прав людини (Рішення в справі «Новік проти України» від 18 грудня 2008 р. [10]).

Таким чином, сфера правового регулювання Закону «Про ВЕЗ «Крим» та правові конструкції й механізми, визначені в ньому, мають досить розмиті межі, а тому їх суть втрачається у важливих деталях.

Окрім того, саме по собі застосування конструкції ВЕЗ в АР Крим є не досить коректним, адже ВЕЗ передбачає запровадження такого правового режиму господарювання, який забезпечує суб'єктам господарювання низку пільг і досить широкі межі свободи вибору ними поведінки, чого не можна стверджувати щодо ВЕЗ «Крим». Більше того, положеннями Закону «Про ВЕЗ «Крим» передбачається фактичне запровадження не ВЕЗ, а режиму, подібного до того, що діє у сфері зовнішньоекономічної діяльності, хоч і з певними особливостями. Навіть з огляду на ту обставину, що вільна митна зона загалом як функціональний тип ВЕЗ наділяється ознаками так званої зовнішньоторговельної зони, на території якої запроваджується особливий пільговий режим обігу та/або переміщення продукції та яка створюється з метою інтенсифікації операцій зовнішньоекономічного характеру, можна стверджувати, що ВЕЗ «Крим» не повною мірою є такою.

Водночас варто наголосити, що на території ВЕЗ «Крим» все-таки створено певні сприятливі митні, податкові й деякі

інші умови, зокрема щодо евакуації бізнесу та звільнення у зв'язку із цим відповідних суб'єктів від обов'язків щодо сплати податків і мита, подачі звітних документів, застосування окремих видів відповідальності тощо. Однак при цьому очевидним є те, що метою запровадження таких заходів є евакуація бізнесу з тимчасово окупованої території України, а не потреба у вирішенні певних соціально-економічних проблем шляхом залучення інвестицій і створення нових робочих місць, що притаманне ВЕЗ загального типу.

Висновки

Таким чином, ВЕЗ «Крим» є спеціальним режимом господарювання у формі ВЕЗ, який при цьому має низку принципових особливостей та відмінностей від загальних механізмів і конструкцій, визначених законодавством для ВЕЗ. Незважаючи на те, що загальним законодавством передбачається можливість створення окремих економічних зон, які поєднують у собі функції, властиві різним типам ВЕЗ, не можна не помітити, що ВЕЗ «Крим» не є відображенням такого поєднання.

У зв'язку із цим можна стверджувати, що ВЕЗ «Крим» є окремим особливим видом спеціального режиму господарювання, який досить складно «вписується» в межі загального типу ВЕЗ, з огляду на що існують усі підстави для подальшого вдосконалення правового регулювання законодавства про спеціальні режими господарювання, у тому числі в частині регулювання ВЕЗ.

Що стосується Закону «Про ВЕЗ «Крим», то він значною мірою не передбачає завершений правовий механізм реалізації своїх норм, а тому створює ризик виникнення юридичних прогалин у правовому регулюванні відповідного питання, а внаслідок цього – ризик неоднозначного трактування його норм.

З огляду на наведене прослідковується об'єктивна необхідність у розробці та впровадженні на законодавчому рівні більш дієвих, ефективних, конструктивних і належних із позиції права моделей врегулювання економічних відносин в АР Крим на період тимчасової окупації, а також удосконалення нормативно-правового регулювання спеціальних режимів господарювання, у тому числі в частині правового режиму ВЕЗ, що справлятиме позитивний вплив на вдосконалення правової системи нашої держави загалом і правового господарського порядку зокрема.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 26. – Ст. 892.
2. Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України : Закон України від 12 серпня 2014 р. № 1636-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 43. – Ст. 2030.
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
4. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України від 13 жовтня 1992 р. № 2673-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50. – Ст. 676.
5. Зельдіна О.Р. Теоретичні аспекти спеціального режиму господарювання : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право» / О.Р. Зельдіна ; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – К., 2007. – 39 с.
6. Зауваження Головного юридичного управління щодо проекту Закону про податковий та митний контроль у вільній економічній зоні Криму та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України від 24 липня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51234.
7. Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1035 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 101. – Ст. 3480.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» від 29 червня 2010 р. № 17-рп/2010 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 52. – Ст. 1746.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (справа про строки адміністративного затримання) від 11 жовтня 2011 р. № 10-рп/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – Ст. 3089.
10. Рішення Європейського суду з прав людини в справі «Новік проти України» від 18 грудня 2008 р. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 62. – Ст. 2212.

В статье исследуются отдельные теоретические и практические проблемы нормативно-правового регулирования хозяйственных отношений в Автономной Республике Крым в части введения на ее территории специального режима хозяйствования.

Ключевые слова: правовой хозяйственный порядок, специальный режим хозяйствования, свободная экономическая зона, свободная экономическая зона «Крым».

The article examines some theoretical and practical problems of legal regulation of economic relations in the Autonomous Republic of the Crimea in terms of the introduction on its territory of special economic regime.

Key words: legal economic order, special economic regime, free economic zone, free economic zone "Crimea".

